

Lahjat

(Madjarilainen satu)

Suometar v. 1849 nro 43

Oli muinen kuningas, jolla oli yksi tytär, joka oli kummallisilla lahjoilla warustettu; kuin se itki, ki-mahti päärljyä sen sini-säihkywistä silmistä; kuin se hymyili, hulahti ruusu-kukkasia sen huulilta, ja kuin se kuleksenteli, jäi joka askeleella yksi kulta-raha sen kohotetun kantapään sialle, waan sen piti awo-jalkasin kuleskella, muuten ei pudonnutkaan kulta-rahoja. Kuningas, hänen isänsä, ja koko maakunta olivat siitä niin mielettömästi iloiset, ett'ei paremmasta apua, waan heillä oli siihen täysi syy, sillä kuninkaasta tuli aiwan äkkiä äärettömästi rikas mies, ja koko waltakunta rikastui myös niin, ett'ei sille löytynyt wertoja koko maailmassa. Mutta eipä tälle kuninkaallekaan wertoja löytynyt, sillä hän ei sen enempää tahtonut talonpojiltaan rahan muruakaan: muut ne tulewat ahnaammaksi, mitä enemmän niille karttuu rikkautta. Waan tämä kuningas antoi tyttärensä alinomaa kuleskella awo-jalkasin, pani seitsemän kamariherraa sen askelia seuraamaan, ja niiden täytyi hywin tarkasti kerätä kaikki kulta-rahakristallikuppiin, jonka sitte kuningas tyhjensi lakkariinsa.

Waankos tästä kummallisesta kuninkaan tyttärestä huudettiin ja puhuttiin, että vielä nytki kuulet hyminän huhuileman hänestä Hyminän huhta-mailla. Waan siihen aikaan puhuttiin hänestä niin, että kuului yli maat ja mantereet. Ja kuin Kauko-niminen kuninkaan poika siitä puheesta selwän sai ja tuli siihen lisäksi kuulemaan, että neito oli yhtä ihana ja lempeä kuin erikummanen, meni hän kuninkaallisen isänsä luo, lankesi polwilleen ja pyysi lupaa naimaan tätä kuninkaan tytärtä. Siihen suistui kuningas, ja Kauko-poika oli semmosessa raiwossa, että kohta oli walmis naimamatkalle. Waan silloin ryntäsi hywin pelättävä wihollinen maahan, ja kuninkaan pojan täytyi jättää häätuumansa ja lähteä summattoman sotajoukon kanssa wihollista vastaan.

Waan kuninkaan puoliso oli pää-palweliatar, ja tämä koki ylipuhutella häntä tuumaan, että Kauko-pojalle piti laittaa niin, että morsian jo olisi kotona odottamassa, kuin hän palaa sodasta woitosankarina. Kuningas ja kuninkaan puoliso kutsuiwat tuumaa hywäksi, ja tämä pää-palweliatar lähetettiin ruusunhymyilewän kuninkaan-tyttären luokse, kuninkaan pojalle häntä morsiameksi pyytämään.

Tämäpä pää-palweliatar oli iso rulla-akka, ja sillä oli nytki paha mielessä. Hänellä oli kanssa tytär, joka ei ollut kaunis eikä hywä, ja tämän aikoi hän naittaa Kauko-pojalle. Eipähän wielä mitään! — Hän tuli ruusuhymyilewän kuninkaan-tyttären howiin, puhutteli isät, äitit, puhutteli tyttärenki, näytti Kauko-pojan kuwan, ja kuin siihen tytär mieltä, sanoi se nopeasti: „tulen, tulen!“, sillä tämä ruusunhymyilewä neiti oli kuninkaan pojasta kuullut, että se oli jalo ja urhoollinen. Eipä siinä kauan wiiwyttäkään kuin jo lähtö joutui. Waan tuskin alkoi lähtö-aamu koittaa, kuin kuninkaan tytär meni howinpihalle, kuleksi siellä kolme kowaa hetkeä pihan ympäri awojalkasin, ja kaikki köyhät ja kerjäläiset kulkiwat hänen perästänsä, keräten kulta-rahoja, joita jäi kanta-pään alle joka askeleelle.

Siinäkö itkettiin ja woiwoteltiin kuin ruusunhymyilewä neiti läksi pää-palweliattaren kanssa matkalle, ja heitä pantiin seuraamaan iso joukko morsian piikoja ja sotamiehiä, niin että olisi vähemmälläki tullut toimeen. Waan kuin oli tultu pitkä, hywin pitkä matka morsiamen howista, alkoi pää-palweliatar noitua ja loihtea, niin ett’ei aikaakaan, ennenkuin tu-

li semmoinen ukon-ilma, että oli pimeä kuin synkällä sydän-yöllä, ja koko morsian kansa hajoisi hujanhajan, niin ett'ei heitä ole sen koomin kuultu eikä nähty. Waan silloin leimahti siihen rulla-akan tytär, pimeimmältä pilweltä lennätettynä, ja hän ja hänen äitinsä käwiwät pääarlyjä-itkewään kuninkaan-tyttäre'en käsiksi, leikkasiwat siltä silmät päästä, ja wiskasiwat kuninkaan tyttären kuoppaan, joka oli tien wieressä, ruumiin oikealle ja silmät wasemmalle puolelle. Waan pää-palweliattaren tytär peitti kaswonsa huntuun, istui äitinsä wiereen ja ajoi wau- nuissa kuninkaan pojan howiin.

Siinä kitui nyt se onneton kuninkaan tytär kuopassa ja walitti. Silloin kulki siitä matkamiehiä siwute, he kuuliwat hänen walittawan, tuliwat sinne ja auttoiwat kuopasta. Waan kenkä oli kadonnut, sukka oli sikaleissa: kuin hän astui kuopan reunalle, niin siinä helähti kuin kultaa. Yksi matkamiehistä katsoi sinne, mikä siellä helähtelee: hän näki siinä kultarahan, ja hän tuli ylimielin iloiseksi. Hän käwi sokean kuninkaan tyttären awuksi ja talutti häntä kainalosta, toinen kulki perästä ja keräsi kultarahoja kypäriinsä. Näin täytyi neito-paran kulkea koko yön ja koko

päiwän, weripisaroita tippui kultarahain kanssa ja siihen waipui hän viimein hermotoinna. Siitäpä matkamiehet pelästymään, jättiwät hänen siihen ja kii-ruhtuwat eteenpäin.

Waan heidän perästä matkusti yksi kukkainhoitaja, se oli hiljainen ja luonnoltaan lauhkea mies: se kohoitti kuninkaan tyttären waunuihinsa ja wei hänet huoneesensa. Hän ja hänen waimonsa sitoiwat hänen jalkansa ja paniwat hänet wuoteelle. Silloin puhui kukkainhoitaja emännällensä: „Minullenpa sattui kowin onnettomasti. Minä läksin perintö-ruhtinamme, Kauko-pojan häitä katsomaan, ja sitä ruusunhymyilewää, päärljyä-itkewää ja kullan-astuwaa ruhtinartarta ihailemaan, waan näistä en nähnyt mitään. Ruhtinatar sanoo tehneensä lupauksen, ei käywän-sä awo-jalkasin; se paneiksen sentähden sukkasillaan lewollenki, eikä se hymyile, ja se katselee niin kama-lasti ympärillensä että sen kyllä näkee, ett’ei hän woi wuodattaa ilon- eikä armauden kyyneleitä, ehkä kuitenkin wihaan tuli saisi hänet kyyneleihin. Meidän siro ruhtinnamme, Kauko, on warmaan hywin onneton. Ja wähä pahamoinen se uusi ruhtinatar on ainaki, sillä minun hywä ystäwäni, kukkainhoitaja howissa, on

minulle hiljaisuudessa uskonut, että hänelle täytyy joka kahdeksas päiwä muuttaa uusi kammari-neisyt. — Waan tätä onnetonta löytö-neitoamme pitää meidän hoitaa. Hän on paljon kärsinyt, hän on olewa tyyneempi ja hiljasempi kuin tytöt owatkaan“. — „Aiwan mielelläni, kuin hänellä waan olisi silmiä“, wastasi kukkainhoitajan emäntä, „Tiedätkös, mitä“? lausui kukkainhoitaja, „kuin minä ensikerran taas kaupungissa käyn, pistäyn minä silmänkaupitsewan noita-akan luona, ehkä hänellä on silmiä, jotka sopiwat tälle neidolle“.

Puhuttu ja tehty! Ei kaukaakaan kuin pääkaupungissa oli markkinat. Kukkainhoitaja wei silmänkaupitsewalle noita-akalle tuomisiksi koko kapan marjoja, ja rukoili häneltä pari silmää; noita-akka, joka oli lukemassa, ei katsonut kirjastaan, kaappasi kaksi silmää wara-wakasta, antoi ne kukkainhoitajalle ja wiittasi sormellaan oween päin. Kukkainhoitaja tuli kotiinsa, pani silmät neidon silmäkuoppiin, waan se kuin sai silmät, käänsi ne paikalla katsomaan yhteen loukkoon, jossa oli pienonen reikä. Ja sitä hän teki kahdeksan päiwää. Kukkainhoitaja astui taas kaupunkiin, käwi silmänkaupitsewan noita-akan luokse,

kantoi hänelle koko kaban kauniimmia omenoita, ja walitti hänelle, miten oli tyttö-raiskalle käynyt. Noita-akka naurahti ja puhui: „Minäpä siinä erehdyin, ja annoin sinulle kissan silmät; siinä reijässä on yksi hii-ri, ja sentähden ne silmät sinne kiiluwat. Tässä on si-nulle kaksi uutta kaunista silmää, niitä kauniimpia waiwoin löydät. Ne minä satuin tuonon löytämään waltatien wiereisessä kuopassa: sille neidolle ne hy-win kelpaawat.“

Niinpä oliki, ja ne oliwatki hänen omansa. Ihastu-neena wei kukkainhoitaja neitosen kuninkaan howiin, ja kuin rulla-akan tytär, se wäärä ruhtinatar, silloin oli sattunut ajamaan entisen kammari-neitsyensä pois, sai kukkainhoitaja tämän palwelus-paikan neitoselle.

Hän oli tyyni ja lauhkea kuin lamma. Niin kului neljätoista päiwää eteenpäin. Se petturi ruhtinatar tahtoi pukea itsensä erittäin kauniiksi täksi päiwäksi; kuninkaan poika tuli hänen kammariinsa, häntä ruo-kopöydälle hakemaan. Ruhtinatar katsahti taaksen-sa ja haawoitti silloin sormensa neulaan. Sinä wihas-tui hän julmasti ja antoi kammari-neitsyelle korwa-puustin. Tämä raukka purskahti surkeasti itkemään, waan katso! hänen kyynelensä oliwat pääarlyjä. Sil-

loin huusi kuninkaan poika: „mitä minä näen? sinä itket päärljyä! ehkä sinä oletki se ruusunhymyilewä kuninkaan tytär“. Kuninkaan tytär hymyili, ja ruusunkukka kimposi hänen huuliltansa kuninkaan pojan jalkoihin. Nyt täytyi hänen myös tulla awojalkasin ruhtinan kuninkaallisten vanhempain luokse, ja alati helkkyi kulta-raha hänen joka askeleelta. Kuin nyt kaikki riemuitsi wat hänen löydöstänsä, olivat sekä se petturi ruhtinatar että hänen äitinsä, se pää-palweliatar, noita-waunussa kadonneet ilmaan kuulumattomiin. Waan Kauko-ruhtinas ja se ruusunhymyilewä kuninkaan tytär pitivät uudet häät ja eläwät wielä, jos ei wät jo ole kuolleet.